

- Cunningham W. P. Environmental science: a global concern / W. P. Cunningham, M. A. Cunningham, Barbara Woodworth Saigo. – 8th ed. – New York : McGraw-Hill, 2005. – 600 p.
- Genette, G. Paratexts: Thresholds of Interpretation / Gerard Genette. – Cambridge : Cambridge University Press, 1997. – 453 p.
- Miller G. T. Environmental science / G. T. Miller, S. E. Spoolman. – 13th ed. – Brooks/Cole, Cengage Learning, 2010. – 528 p.
- Molles M. C. Ecology : concepts and applications / M. C. Molles. – 4th ed. – New York : McGraw-Hill, 2008. – 604 p.
- Raven P. H. Environment / P. H. Raven, L. R. Berg, D. M. Hassenzahl. – 7th ed. – John Wiley & Sons, Inc, 2010. – 632 p.

УДК 811.111'25.38

ХАВКІНА О. М.

(Запорізький національний технічний університет)

СПОСОБИ КОМПЕНСАЦІЇ АСИМЕТРІЇ КАТЕГОРІЇ ВВІЧЛИВОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ У ПЕРЕКЛАДАЦЬКОМУ АСПЕКТІ

Стаття присвячена проблемі асиметричного прояву категорії ввічливості в українській та англійській мовах. У дослідженні пояснено головні причини такої асиметрії у порівнюваних мовах. Запропоновано та проілюстровано основні способи її компенсації при українсько-англійському та англо-українському перекладах.

Ключові слова: ввічливість, асиметрія, компенсація, переклад

Хавкіна Е. Н. Способы компенсации асимметрии категории вежливости в украинском и английском языках в переводческом аспекте. Статья посвящена проблеме асимметричного проявления категории вежливости в украинском и английском языках. В исследовании объяснены главные причины такой асимметрии в сравниваемых языках. Предложены и проиллюстрированы основные способы ее компенсации при украинско-английском и англо-украинском переводах.

Ключевые слова: вежливость, асимметрия, компенсация, перевод

Khavkina O. M. Ways of Compensation of Politeness Category Asymmetry in Ukrainian and English Languages in Terms of Translation. The article deals with the problem of asymmetrical display of politeness category in Ukrainian and English languages. Main reasons for such asymmetry in compared languages are explained. The urgency of the problem under the investigation is given. It is also explained why it is important to understand such difference between the two languages for specialists of different spheres of human activity especially for translators and interpreters. Ways of compensation of such asymmetry of the category mentioned above (at grammatical, lexical and stylistic language levels) are proposed. Among them the following ways and means can be specified: usage of different aspectual-temporal forms of the verbs to make the distance between interlocutors longer and the conversation between them more polite; usage of either singular or plural forms of Ukrainian second person pronoun depending on the interlocutor's age and status; transforming sentence structure from imperative into interrogative one; usage of additional words of politeness while translating guiding inscriptions; application of wide range of affectionate diminutive suffixes in Ukrainian translations; addition of emotional component to formal and categorical cliché instructions. The conclusion was made that some of the compensation ways can be used only in one language. There are also secondary methods of compensation of politeness category asymmetry: formal positivation as a form of antonymous translation, usage of euphemisms, intentionally changed grammatical forms. One of recent tendencies currently observed in making up instructions and warnings in both languages is to make them warmer, more vivid, interesting and closer to recipients via using humour in their texts which makes them less formal in this way. The research also shows that the choice of compensation way depends on the fact into which language the translation is done. The perspective of further investigations in this direction is explained.

Key words: politeness, asymmetry, compensation, translation

Слова Мігеля де Сервантеса Сааведра, автора славнозвісного роману «Дон Кіхот», не втратили своєї цінності і через 400 років: «Ніщо не обходиться нам так дешево і не цінується так дорого, як увічливість». Завжди очевидним був і залишається той факт, що етичні форми різних мов характеризуються надзвичайно важливими тонкощами, які відчутно впливають на формування особисті (як мовної, так і соціальної), на суспільство в цілому, на побудову відношень між його членами. Проте необхідно пам'ятати, що категорія ввічливості реалізується у різних мовах по-різному, і відбувається це через відмінність менталітетів націй, які, зрозуміло, послуговуються кожна своєю мовою. Будь-яке спілкування відбуватиметься ефективніше за умови дотримання певних норм мовного етикету, тобто дотримання загальних правил чемності, а також вираження поваги до співрозмовника.

На жаль, події, що відбуваються в Україні й у світі впродовж останнього часу, показали, як важко інколи знайти спільну мову навіть представникам однієї спільноти, що говорять однією мовою. Ще важче це зробити представникам різних культур, носіям різних мов. В епоху стирання кордонів та світової інтеграції спеціалісту-філологу, перекладачу та й

взагалі будь-якій освіченій людині, яка прагне вдосконалювати свій рівень знання іноземної мови (зокрема англійської як однієї з найпоширеніших та найпопулярніших у світі) та бажає коректно нею спілкуватися з жителями різних країн, необхідно розуміти наявність асиметрії категорії ввічливості у різних мовах, зокрема, в українській та англійській, та знати основні способи її компенсації при перекладі для кращого порозуміння зі своїми співбесідниками.

Специфіка реалізації категорії ввічливості у сучасних мовах є предметом досліджень таких учених як С. Богдан [Богдан 1998], О. Миронюк [Миронюк 1993], Н. Плющ [Плющ 1991], О. Скалянчук [Скалянчук 1995], Ю. Скрипник [Скрипник 2004] та ін. Дослідженням окремих аспектів специфіки реалізації категорії ввічливості в мовах, зокрема в англійській, займалися такі мовознавці як В. Ревенко [Ревенко 2013], С. Тер-Мінасова [Тер-Мінасова 2000] та ін.

У більшості вищезгаданих праць основну увагу зосереджено на реалізації категорії ввічливості в одній мові. Ряд робіт присвячено порівнянню виявлення згаданої категорії у двох мовах: К. Сергієнко [Сергієнко 2014], Н. Формановська [Формановская 1990]. Проте навіть у них лише подекуди порушується питання, як компенсувати таку асиметрію, наприклад, при перекладі. Сьогодні Україна прагне відшукати і посісти своє місце у європейській спільноті. Англійська мова як мова міжнародного спілкування все активніше вживається у найрізноманітніших сферах людської діяльності. Люди різного віку та різних професій починають відчувати необхідність володіти англійською мовою для успішного становлення себе у обраній галузі. Як кілька років тому в українському суспільстві стало модним вести здоровий спосіб життя, так сьогодні стає модним та вкрай необхідним знати іноземні мови, зокрема англійську, на достатньому рівні. І цей рівень не обмежується знанням лексики та граматичних правил. Для успішної комунікації необхідним також є розуміння прояву категорії ввічливості на мовному рівні у рідній та іноземній мовах, особливо якщо ця категорія проявляється асиметрично. Ще гостріше ця проблема постає перед майбутніми фахівцями у сфері перекладу. Усе вищесказане та недостатність вивчення окресленої проблеми обумовлює **актуальність** цього дослідження.

Метою пропонованої наукової розвідки є з'ясування основних способів компенсації асиметрії категорії ввічливості, питання про яку постає при порівнянні української та англійської мов з точки зору перекладу.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання ряду **завдань**:

- 1) порівняти основні способи виявлення ввічливості в українській та англійській мовах;
- 2) з'ясувати причини прояву асиметрії аналізованої категорії у порівнюваних мовах;
- 3) запропонувати основні способи компенсації такої асиметрії при перекладі.

Об'єктом пропонованого дослідження є асиметрія вияву категорії ввічливості в українській та англійській мовах, **предметом** нашої наукової розвідки виступають способи компенсації такої асиметрії при українсько-англійському та англо-українському перекладах.

В основі світосприйняття англословної людини лежить ідея недоторканності особистого простору, так звана *privacy*, звичка завжди триматися на відстані. Цей феномен проявляється і в мові, зокрема, у використанні різного роду дистанційовальних і пом'якшуючих прийомів, формул і структур, які надають висловлюванням певну удавану віддаленість від реальності, а також гарантують ввічливішу і, таким чином, комфортнішу для комунікантів відстань.

Українська й англійська мови мають різну систему часових форм дієслів, і таке більш «увічливе дистанціювання» стає можливим через більший арсенал вищо-часових форм в англійській мові у порівнянні з українською. Так, наприклад, при перекладі питань, прохань, інструкцій, розпоряджень, наказів англійською мовою для надання їм більшої ввічливості замість *Present Simple* бажано вживати форми *Past* або *Future*. Цей прийом дозволяє отримати певний зсув у минуле або майбутнє, у такий спосіб збільшуючи дистанцію між учасниками процесу спілкування і додаючи ввічливості у репліку: *Це коштує 100 доларів.* –

That will be 100 dollars, please (перенос у майбутнє у розмові про гроші, які вам винні); *Скільки ви плануєте витратити? – How much did you intend to spend?* (перенос у минуле для уникнення прямого і не дуже ввічливого питання).

За необхідності дізнатися про щось уже вирішене або про чийсь плани при перекладі питань і прохань англійською мовою бажано вживати форми *Continuous*. Таким чином комунікант розуміє, що його співбесідник у жодному разі не збирається втручатися у його наміри, впливати на його вже прийняті рішення і, тим більше, наказувати. Тому фразу *Bu від'їжджаєте сьогодні ввечері?* краще перекласти англійською *Will you be leaving this evening?* (замість *Will you leave this evening?*).

Англійський особовий займенник **you**, який в англійській мові завжди має форму множини, може перекладатися на українську займенником 2-ої особи однини або множини, в залежності від віку, статусу співбесідника, від більш або менш шанобливого ставлення до нього: *Can I ask you a question? – Можна поставити Вам питання? / Чи можу я тебе запитати?* Так, при перекладі англійської реклами (наприклад, косметичних засобів) вибір числа займенника у тексті перекладу часто залежатиме від цільової аудиторії. Якщо косметика розрахована на молодих дівчат, **you** перекладатиметься як **ти** з метою створення атмосфери невимушеності і приятельських, довірчих відношень: *A colourful world. A beautiful you. – Яскравий світ. Прекрасна ти.* У наступному прикладі потенційними покупцями косметики є дозрілі жінки, які досягли певного успіху у житті, тому присвійний займенник **your** відтворюватиметься українською більш ввічливим **Ваш** для підкреслення високого соціального статусу таких споживачів: *Just like your wardrobe, your makeup should change with seasons. – Ваш макіяж, як і гардероб, повинен бути різним в залежності від сезону.*

Для україномовного комуніканта абсолютно природнім є використання імперативів у проханнях. Дуже часто перекладачі-початківці при відтворенні прохань англійською мовою залишають незмінною їх структуру і в англійській мові, проте додаючи ввічливе **please**, сподіваючись, що його наявності в англійському реченні буде достатньо для того, щоби речення звучало чемно і люб'язно. Проте в англійській мові у таких ситуаціях правильним і більш доречним буде вираження прохання через питальне речення: *Принесіть, будь ласка, меню. – Could I see the menu, please? Переставте, будь ласка, вашу машину. – Would you mind moving up your car?* Вживання подібних питальних структур демонструє, що мовець автоматично ставить вище інших цінність особистої автономії адресата, що співбесідник – вільна людина, у якої завжди є вибір, робити або ні те, чого хочуть інші.

Можна провести певну паралель між специфікою використання модальних дієслів **can / could** у питальних реченнях для вираження ввічливого прохання та українських особових займенників **ти** (форма однини) та **Ви** (форма множини) при звертанні до однієї особи. Якщо мовець добре знайомий зі своїм співрозмовником, або вони знаходяться у приятельських відносинах, то у проханнях англійською мовою, виражених питальними реченнями, треба вживати модальне дієслово **can**: *Допоможи, будь ласка. – Can you help me, please?* Якщо ж комуніканти не знайомі один з одним, або недостатньо добре знають один одного, то при відтворенні такого прохання англійською мовою доречнішим буде вжити модальне дієслово **could**, яке в англійській мові відзначається більшим ступенем увічливості: *Допоможіть, будь ласка. – Could you help me, please?*

Щодо українських імперативів та особових форм дієслів, то використання різних їх форм (однини або множини) може відбуватися з метою розрізнення ступеня чемності: *Would you like to read? – Читай(те), будь ласка. Would you like some wine? – Бажаєш (бажаєте) трохи вина?* Але треба пам'ятати, що в українській мові звертання на **Ви**, крім вияву шанобливого ставлення, також є ознакою дистанціювання, утримування співбесідника на відстані у спілкуванні, у той час як **ти** сприймається як більш приятельське, тепле, щире.

Відмінність прояву категорії увічливості у двох порівнюваних мовах відбувається при вживанні так званих кліше-вказівок, а їх вплив на соціум може відбуватися як на свідомому,

так і на підсвідомому рівнях. Так, для української мови більш характерним є безапеляційне звучання таких вказівок: «*По газонах не ходити!*», «*Без виклику не заходити!*», «*Мийте руки перед їдою!*», «*Вимикайте мобільні телефони у приміщені лікарні!*» та ін. Часто їх категоричність інтенсифікується вживанням знаку оклику.

Проте в англійській мові подібні вказівки звучатимуть менш категорично, а подекуди набагато ввічливіше, і будуть навіть набувати форми ввічливого прохання. Таке пом'якшення англійських інструкцій, вказівок і навіть заборон може відбуватися через просте додавання слова *please*: *Please, take all your litter away with you.* – *Будь ласка, забирайте сміття з собою*; *Please, offer this seat to an elderly or disabled passenger.* – *Будь ласка, поступіться місцем літньому або хворому пасажирові*; або додаванням лексем *thank you*: *Thank you for not smoking.* – *Не куріть, будь ласка* (дослівно *Дякуємо, що ви не курите*). І хоча для менталітету пересічного українця звичнішими будуть більш тверді та категоричні форми *Не смітити!*; *Місця для людей похилого віку та інвалідів*; *Не курити!*, необхідно пам'ятати про таке різне звучання вказівок при, скажімо, перекладі на англійську мову українських табличок-вказівок у людських місцях, де можуть опинитися іноземні туристи.

Справедливим буде зауважити, що невелика кількість подібних англомовних директивно-інструктивних написів та попереджень все ж таки відзначаються беземоційною інформативністю, точністю і високим ступенем категоричності: *No pets in the shop* (напис на дверях продуктового магазину) – *З тваринами вхід у магазин заборонено*; *Wet paint!* (напис на лавочці) – *Обережно! Пофарбовано!*; *Caution: wet floor* – *Обережно, мокра підлога*. У той же час можна навести поодинокі приклади, коли відповідні українські попередження, на наш погляд, є більш увічливими, оскільки вони є не просто інформативними, але й емоційними, дистанційно ближчими до цільової аудиторії через наявність слів вибачення: *Caution! Cleaning in progress!* – *Іде прибирання. Вибачте за незручності*.

Окрім того, в українській мові, на відміну від англійської, більший ступінь ввічливості, емоційності та теплоти може бути виражений завдяки вживанню демінутивних суфіксів. Такий спосіб може бути досить успішно використаний при перекладі на українську мову, оскільки вона має багатший арсенал зменшено-пестливих суфіксів у порівнянні з англійською: *Please, could you bring me a cup of coffee?* – *Принесіть, будь ласка, чашечку кави*. *Can I have some water, please?* – *Можна мені водички, будь ласка?*

Часто англомовні оголошення характеризують британців як чемну, стриману, спокійну, консервативну націю. У той же час у відповідних оголошеннях українською мовою проявляється креативність, нестандартний підхід завдяки, наприклад, використанню антонімічного перекладу: *Please switch off your mobile telephones* (при вході в концертний зал). – *Не забудьте ввімкнути ваші мобільні телефони після концерту*.

Цікаво, що на початку XXI століття і в українській, і в англійській мовах спостерігається схожа тенденція – пом'якшення категоричності в офіційно-ввічливих директивно-інструктивних написах у гуртожитках, кафе, барах, розважальних центрах, на вулицях, у парках тощо, через мовну гру як засіб встановлення довірчих відносин з реципієнтами. Такі написи ще можна у деяких випадках назвати «жартівлими» директивами, оскільки вони апелюють не тільки до розуму, а й до емоцій реципієнтів: *Warning! Children left unattended will be sold to the circus* (напис у парку). – *Увага! Діти, залишені без нагляду, будуть продані у цирк*; *Drive carefully! we have two cemeteries! no hospital* (напис на вуличному бігборді) – *Будьте обережними на дорозі: у нас є два кладовища, проте немає жодної лікарні*; *No smoking!* – *Не смоктати!* (напис у кафе); *Будь ласка, не засовуйте пальці у клітки!* *Штраф – один палець* (напис у пересувному зоопарку). Також з'являється все більше директивних написів, що носять евфемістичний характер: *Зона мобільного етикету* (напис у бібліотеці), *Не забудьте увімкнути ваш мобільний телефон після вистави* (оголошення у театрі перед початком вистави) замість *Вимкніть ваш мобільний телефон*.

Інколи для пом'якшення категоричності вказівки в англійській мові спостерігається порушення граматичних норм: *No feets on seats!* – *Не залазьте на сидіння з ногами!* (Напис у наметі на фестивалі фольклорної музики, де концерт можна було слухати, сидячи у наметі на підлозі на спеціальних подушках). Лексема *feet* (форма множини іменника *foot*) в англійській інструкції набуває ще додатково закінчення *-s* множини, аби оголошення стало римованим, жартівливим і, у такий спосіб, викликало би позитивнішу реакцію реципієнтів. На жаль, ми не знайшли влучного способу, як можна було би зберегти риму та жартівливе звучання цього оголошення при відтворенні його українською мовою. Можна б було перекласти його як *Наша подушка не для ніг, а для вушка*, проте у цьому варіанті в угоду збереження рими відбулося викривлення інформації, поданої у вихідному оголошенні, оскільки подушки лежали в наметі для того, щоби слухачі концерту на них сиділи, а не лежали.

Звичайно, асиметричність прояву категорії ввічливості в українській та англійській мовах, що може бути пояснена різницею у менталітеті та культурі двох народів, викликає певні труднощі при перекладі. Оскільки професійний перекладач виступає безпосереднім учасником міжмовної і міжкультурної комунікації, то для нього надзвичайно важливим є пам'ятати про національну специфіку прояву категорії ввічливості в мовах, з якими він працює. Як уже було сказано, комунікативним культурам різних мов, зокрема англійській та українській, притаманні різні стратегії ввічливості, що, у свою чергу, проявляється у використанні різних мовних засобів. У системах ввічливості української та англійської культур спостерігається певна асиметричність, яка має бути компенсована при перекладі. Беручи до уваги наведені вище приклади, перерахуємо основні шляхи компенсації такої асиметрії при перекладі (як англо-українському, так і українсько-англійському):

1) на граматичному рівні: а) використання багатого арсеналу видо-часових форм англійської мови при перекладі на англійську мову для надання висловлюванням відтінку віддаленості і більш увічливого звучання; б) переклад англійського займенника **you** (при позначенні однієї особи) двома українськими займенниками – **ти** і **Ви**; в) переклад українських імперативних речень англійськими питальними; г) використання імперативних форм як однини, так і множини (для вираження більшого ступеня ввічливості) при перекладі українською;

2) на лексичному рівні: а) використання ввічливих слів при перекладі директивно-інструктивних написів; б) додавання емоційного компоненту при перекладі «сухих» та категоричних кліше-вказівок; в) використання у перекладах українською демінутивних суфіксів, де це є доречним.

Також для компенсації асиметрії категорії увічливості у порівнюваних мовах при перекладі можна використовувати різні способи перекладу та перекладацькі трансформації (наприклад, антонімічний переклад), стилістичні засоби (евфемізми), інтенційно змінені граматичні форми та привносити в речення жартівливий компонент. Але треба пам'ятати, що надмірне вживання таких «креативних інструментів» може порушувати інформативність повідомлень вихідною мовою, тому їх використання має бути чітко дозованим і доречним.

Таким чином, доходимо певних **висновків**. При порівнянні реалізації категорії ввічливості в українській та англійській мовах спостерігається певна асиметричність, яка пояснюється, найголовнішим чином, різницею у менталітетах англомовної та україномовної спільнот, і яка досить активно проявляється на різних мовних рівнях. Проте, використовуючи способи, запропоновані та проаналізовані у нашому дослідженні, можна до певної міри компенсувати таку асиметрію при виконанні англо-українських та українсько-англійських перекладів. Вважаємо **перспективними** подальші дослідження у цьому напрямку, оскільки вони сприятимуть пошуку шляхів увічливого, а отже, ефективного спілкування українців із англомовним світом на різних рівнях.

Література

Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність / С. К. Богдан. – К. : Рідна мова, 1998. – 478 с.

- Миронюк О. М. Історія граматичних засобів вираження ввічливості в українській мові / О. М. Миронюк // Мовознавство. – 1993. – № 2. – С. 55-63.
- Плющ Н. П. Формули ввічливості в системі українського мовного етикету / Н. П. Плющ // Українська мова і сучасність. – К. : НМК ВО, 1991. – С. 90-98.
- Ревенко В. Лексичні засоби вираження ввічливості в питальному мовленнєвому акті (на прикладі художніх текстів англійських та американських письменників) / Вікторія Ревенко // Мандрівець. – 2013. – № 5. – С. 67-69.
- Сергієнко К. П. Ввічливість як етнокультурна категорія мовної свідомості англійців та українців / К. П. Сергієнко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 9 «Сучасні тенденції розвитку мов». – Випуск 11. [Збірник наукових праць] / за ред. В. І. Гончарова – К. : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – С. 203-209.
- Скалянчук О. С. Засоби реалізації ввічливості в сучасній англійській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Скалянчук Оксана Сергіївна. – К., 1995. – 21 с.
- Скрипник Ю. Д. Система рівнів та форм ввічливості в сучасній корейській мові / Ю. Д. Скрипник // Східний світ. – К., 2004. – №1. – С. 149-153.
- Тер-Минасова С. Г. Способы реализации функции воздействия в сфере информативно-регуляторской лексики. –/ С. Г. Тер-Минасова // Язык и межкультурная коммуникация. – М. : Слово, 2000. – С. 239-247. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://yanko.lib.ru/books/language/ter-minasova-lang.htm#_Тoc37278189. – Назва з екрану.
- Формановская Н. И. Речевой этикет. Русско-английские соответствия: Справочник / Н. И. Формановская, С. В. Шевцова. – М. : Высш. шк., 1990. – 95 с.

УДК 811.11'372.42

ХАЦЕР Г. О.

(Запорізький національний університет)

ВИКОРИСТАННЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО АНАЛІЗУ ПРИ МАШИННОМУ ПЕРЕКЛАДІ ТА ПОБУДОВІ ЕЛЕКТРОННИХ СИСТЕМ ПОШУКУ

Стаття присвячена питанню використання лексико-семантичного аналізу при побудові автоматичних систем перекладу, електронних пошукових систем та програм текстового аналізу. Надається приклад роботи програми з семантичного аналізу англійських текстів, описується алгоритм автоматичного перекладу на основі трансформаційно-семантичної моделі перекладу, виокремлюються етапи лексико-семантичного аналізу та описується модель семантичного аналізу тексту, що базується на рольовій структурі речення.

Ключові слова: лексико-семантичний аналіз, машинний переклад, трансформаційно-семантична модель перекладу, семантичні зв'язки, алгоритм автоматичного перекладу, аналіз тексту, рольова структура речення.

Хацер А. А. Использование лексико-семантического анализа при машинном переводе и построение электронных поисковых систем. Статья посвящена вопросу использования лексико-семантического анализа при построении автоматизированных систем перевода, электронных поисковых систем и программ анализа текста. В статье представлены примеры работы программы семантического анализа англоязычных текстов, описывается алгоритм автоматического перевода на основе трансформационно-семантической модели перевода, выделяются этапы лексико-семантического анализа и описывается модель семантического анализа текста, основанная на ролевой структуре предложения.

Ключевые слова: лексико-семантический анализ, машинный перевод, трансформационно-семантическая модель перевода, семантические связи, алгоритм автоматического перевода, анализ текста, ролевая структура предложения.

Khatser G. O. The Usage of Lexical and Semantic Analysis in Machine Translation and Creation of Electronic Search Engines. The article is dedicated to the issue of lexical and semantic analysis usage in automatic translation systems, electronic search engines and text analysis software. Lexical and semantic analysis consists of four stages described in this paper, namely a split of the text / sentence into structural elements; semantic interpretation building of certain words and constructions; extraction of the main and meaningful parts of the text; and identifying "meaningful" semantic relations between elements. To conduct semantic analysis and to identify its peculiarities during the machine translation and search of the relevant information, the semantic analysis program "ParSem" is introduced. It is built on the basis of the world resource WordNet, a large lexical database of English which is regarded as one of the most useful tools in the natural language processing. The model of the sentence role structure (the identification of agents, patients, benefacts, experiencers, addressees, etc.) helps to determine specific roles of the particular predicative words, groups or frames consisted both of predicates and other parts of the sentence. The search of semantic relations is conducted within a triangle "actants – action – circonstants." Moreover, the inherent cases play a significant role in the analysis. In general, semantic structures are built with their help. The article describes eight verbal groups and eleven semantic structures implemented within the program. Besides, in the paper principles of transformation and semantic model of the translation are also given as the algorithm of machine translation. They are regarded as the significant constituent part for the machine translation and information search conducted by a computer or other electronic devices.

Key words: lexical and semantic analysis, machine translation, transformation and semantic model of the translation, semantic connections, the algorithm of machine translation, text analysis, the role structure of the sentence.

Питання лексико-семантичного аналізу природних мов займає одне з провідних місць у сучасних наукових розвідках. Воно є складним та багатокomпонентним, адже охоплює різні